

Toimenpiteet salmonellatartuntojen ehkäisemiseksi

Markku Kuusi

Kansanterveyslaitos

Infektioepidemiologian osasto

17.09.2008

- **Yli 2400 serotyyppiä**
- **Yleisimmät S. Typhimurium ja S. Enteritidis**
- **Vuosittain Suomessa 2000 – 3000 tapausta tartuntatautirekisteriin**
- **Valtaosa tartunnoista (80 %) ulkomailta**
- **Viime vuosina 1 – 8 kotimaista epidemia vuodessa**
 - välittäjäelintarvikkeina mm. idut, pastöroimattomat maitotuotteet, lihatuotteet, salaattit

- **Elintarvikkeiden välityksellä**
 - tuotannossa/kuljetuksessa saastunut
 - elintarviketyöntekijän saastuttama
- **Veden välityksellä**
 - Suomessa poikkeuksellista
- **Henkilöstä toiseen**
 - hyvä käsihygienia ehkäisee hyvin

- **Itämisaika 6 – 72 tuntia**
- **Oireet**
 - ripuli, kuume, vatsakivut
- **Joskus sepsiksiä, erityisesti tietyt serotyypit**
- **Mikrobilääkehoito vain jos**
 - pitkittynyt tauti
 - viite yleisinfektiosta
 - ikä alle 1 vuosi tai vanhus
 - vaikea perussairaus

- Yleensä loppuu 4 – 5 viikon kuluessa
- 10 %:lla ad 12 viikkoa
- pitkäaikaiskantajuus (> 1 vuosi) alle prosentilla

- **Ulosteviljely**

- F-Baktvi1
- F-Baktvi3
- F-Salm-Vi

- **Tarkempi tyypitys**

- serotyyppitys (Kliin. mikrobiologian laboratorio tai KTL-SUBA)
- faagityypitys (KTL-SUBA)
- genotyyppitykset tarpeen mukaan epidemiatilanteissa
- mikrobilääkeherkkyys

- **Suuri leviämiskirski**
- **Altistuneella suurentunut vakavan taudin riski**
 - 1. työ sairaalan vastasyntyneiden osastolla tai ruuan valmistuksessa**
 - 2. vesilaitoksessa välittömässä kosketuksessa jaeltavan veden kanssa**
 - 3. työssä käsitellään paljain käsin helposti pilaantuvia elintarvikkeita**
 - 4. työskentely maidonkäsittelytehtävissä tilalla, joka harjoittaa maitotuotteiden suoramyyntiä tai toimittaa maitoa meijeriin, jossa maitoa ei pastöroida**

- **Perustuu TT-lakiin ja –asetukseen sekä STM:n ohjeeseen**
- **Työhöntulotarkastus**
 - riskityöhön tuleva henkilö, yli 1 kk työsuhde
 - haastattelu
 - F-Salm-Vi
 - käynti Pohjoismaiden ulkopuolella 3 kk aikana
 - itsellä tai perheessä vatsatautioreita 1 kk aikana

- **Ulkomaanmatkan jälkeen**
 - matkan aikana tai jälkeen oireita (F-Baktvi1)
 - siirretään muihin tehtäviin, kunnes viljelytulos valmistuu
 - ≥ 4 vrk matka Pohjoismaiden ulkopuolelle (F-Salm-Vi)

- **Riskityöstä pidättäminen**
 - siirto tehtäviin, joissa ei tartuntariskiä tai
 - pidätetään kokonaan työstä
- **Seurantanäytteet – vain riskiryhmiin kuuluville**
 - salmonellavapauden toteaminen
 - 3 peräkkäistä negatiivista näytettä
 - 1. näytteet aikaisintaan viikko positiivisesta tuloksesta
 - mikrobilääkeharkinta, jos näyte vielä 4 viikon kuluttua positiivinen
- **Ei riskityössä ⇒ ei seurantanäytteitä**
- **Perheenjäsenet ⇒ näytteet vain mikäli oireita**

- **Hygieniaopetus kaikille = hyvä käsi- ja WC-hygienia**
 - erityisesti korostettava mikäli
 - laittaa ruokaa
 - hoitaa vanhuksia tai pieniä lapsia

- **Päiväkotilapset**
 - poissa oireiden ajan + 1 vrk
- **Koululaiset**
 - oireiden mukaan
- **Laitosmaisissa oloissa asuvat**
 - ei saa osallistua muille tarjottavan ruuan valmistukseen tai käsittelyyn
 - oireilevat varusmiehet eivät metsäharjoitukseen
- **Kaikille korostettava ja opetettava hyvää käsihygieniaa**

- **Ulkomaanmatkat**
 - 7 vrk ennen oireita
 - perheenjäsenet 2 vrk – 2 kk ennen oireita
- **Lähikontaktit**
 - oireet lähiympäristössä ja samassa taloudessa
- **Riskielintarvikkeet**
 - lihatuotteet, idut, pastöroimaton maito
 - ulkomailta tuodut elintarvikkeet
 - ulkomailla syödyt riskielintarvikkeet
- **Eläinkontaktit**
- **Muut: poikkeava vesi, joukkoruokailut tms**

- **Salmonella yleisvaarallinen tartuntatauti**
 - tutkimus, hoito, lääkkeet, eristäminen potilaalle maksuttomia
 - mikrobiologian laboratorio tekee tartuntatauti-ilmoituksen
 - lääkärin ilmoitus vain S. Typhi ja Paratyphi
- **Elintarvikkeen/veden välityksellä leviävä epidemia**
 - epäilyilmoitus Kansanterveyslaitokseen
- **Sairastunut tuotantoeläintilalla ⇒ yhteys kunnaneläinlääkəriin**